

Pitkäaikaistyöttömät nuoret: Ominaispiirteet ja poliittiset toimet

Johdanto

Nuorten työmarkkinoilla on näkynyt vuoden 2014 jälkeen paranemista koko Euroopan unionin alueella. Nuorisotyöttömyyden ja nuorten pitkäaikaistyöttömyyden korkea taso on kuitenkin yhä huolenaihe. Nuorten pitkäaikaistyöttömyys ei ole uusi poliittinen haaste Euroopassa. Vuoden 2008 talouskriisi kuitenkin pahensi tilannetta, joten yleisen käsityksen mukaan pitkäaikaistyöttömyys koskee nuorisoa laajemmin kuin aiemmin, ja sitä on niin korkeakoulututkinnon suorittaneissa kuin kaikkein heikoimmassa asemassa olevissa nuorissa. Nuorten pitkäaikaistyöttömyyden yleisyys vaihtelee myös merkittävästi EU:n jäsenvaltioiden välillä, ja siinä on tapahtunut ajan mittaan suuria muutoksia. Useimmissa jäsenvaltioissa nuorten pitkäaikaistyöttömyyden aste on noussut kriisin jälkeen. Joissakin valtioissa poliittiseen haasteeseen on kuitenkin vastattu ottamalla käyttöön asianmukaisia tukitoimia.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan yksityiskohtaisesti nuorten pitkäaikaistyöttömyyttä Euroopassa. Tutkimuksessa selvitetään tekijöitä, jotka lisäävät nuoren riskiä olla työttömänä 12 kuukautta tai pidempään, ja analysoidaan jälkiä, joita tämä jättää nuoren hyvinvointiin sekä tuloihin ja työllisyysnäkyymiin pitkällä aikavälillä. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan kymmenen jäsenvaltion poliittisia aloitteita, jotta voitaisiin päätellä, mitkä lähestymistavat auttavat puuttumaan tähän poliittiseen kysymykseen.

Taustaa

Aiemmissa tutkimuksissa on käynyt ilmi, että nuoret pärjäävät melko hyvin lyhyistä työttömyyspätkistä huolimatta. Pitkäaikainen työmarkkinoiden ulkopuolelle jääminen voi kuitenkin jättää jälkiä tulevaan työmarkkinoihin osallistumiseen sekä elämänkaaren aikana saataviin tuloihin ja aiheuttaa siten sosiaalista

syrjäytymistä. Jotta voitaisiin pienentää riskiä siitä, että syntyisi kokonainen sukupolvi, joka kärsii näistä seurauksista, hiljattain otettiin käyttöön nuorisotakuu. Se muodostaa tärkeimmät poliittiset puitteet toimille, joilla ehkäistään nuorten joutumista pitkäksi ajaksi työmarkkinoiden ulkopuolelle. Takuun myötä kaikille alle 25-vuotiaille nuorille tarjotaan neljän kuukauden työttömyyden kohdalla työ-, jatkokoulutus-, oppisopimustai harjoittelupaikkaa. Tämä on merkittävä varhaisen aktivoinnin välitavoite, jolla ehkäistään pitkäaikaista joutumista työmarkkinoiden ulkopuolelle. Pitkäaikaistyöttömien integroitumisesta työmarkkinoille 15. helmikuuta 2016 annettu neuvoston suositus muodostaa nuorisotakuun rinnalla toisen poliittisten toimien pilarin jäsenvaltioiden tasolla. Vaikka kyseisessä suosituksessa ei keskitytä nimenomaisesti nuoriin, nuorten työttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä pidetään yleisesti kriisin merkittävimpinä seurauksina. Näitä kahta haastetta on käsiteltävä sekä EU:n että jäsenvaltioiden tasolla.

Keskeiset havainnot

- Pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa nuoriin enemmän kuin muihin ikäryhmiin. Vuonna 2016 aktiiviväestöön kuuluvista 15–24-vuotiaista nuorista 5,5 prosenttia oli pitkäaikaistyöttömiä Euroopassa. Osuus on korkeampi kuin parhaassa työiässä olevien ja vanhempien työntekijöiden vastaava osuus (3,9 prosenttia kummassakin ryhmässä). Tämä tarkoittaa sitä, että lähes kolmannes (29,5 prosenttia) työttömistä nuorista on pitkäaikaistyöttömiä. Tilanne on kuitenkin parantunut merkittävästi vuodesta 2013, jolloin aktiiviväestöön kuuluvista nuorista lähes 8 prosenttia oli pitkäaikaistyöttömiä. Siitä huolimatta vuonna 2016 lähes 1,3 miljoonaa nuorta Euroopassa oli työttömänä ja etsi aktiivisesti töitä vähintään 12 kuukauden ajan.

- Tässä tutkimuksessa havaittiin, että koulutuksen puute ja työkokemuksen puute ovat kaksi tärkeintä tekijää, jotka lisäävät nuoren todennäköisyyttä päätyä pitkäaikaistyöttömäksi.
- Analyysiin mukaan varhainen kokemus pitkäaikaistyöttömyydestä saattaa jättää jälkensä nuoren talousnäkyymiin koko elämänkaaren aikana. Pitkäaikaistyöttömyyden analyysi vahvisti erityisesti, että vaikka kielteinen vaikutus työmarkkinoille osallistumiseen häviää ajan myötä, pitkäaikaistyöttömyyttä kokeneet työllistyvät todennäköisemmin vähän koulutusta edellyttäviin tai koulutusta edellyttämättömiin ammatteihin palatessaan työmarkkinoille. Lisäksi aiempi ja varhainen kokemus pitkäaikaistyöttömyydestä vaikuttaa kielteisesti ansiomahdollisuuksiin läpi elämän, mikä aiheuttaa tulonmenetyksiä elämänkaaren aikana.
- Pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa ratkaisevasti useisiin nuorten hyvinvoinnin osa-alueisiin. Se vähentää erityisesti yleistä tyytyväisyyttä elämään, lisää sosiaalisen syrjäytymisen riskiä ja vähentää samalla optimismia tulevaisuutta kohtaan. Lisäksi pitkäaikaistyöttömät ovat todennäköisemmin vähävaraisia verrattuna muihin samassa ikäryhmässä, mukaan lukien lyhytaikaisesti työttömät.
- Jäsenvaltiot ovat toteuttaneet – sekä hiljattain että pitkällä aikavälillä – erilaisia poliittisia toimia, joiden tarkoituksena on tukea työmarkkinoiden ulkopuolelle pidemmäksi ajaksi joutuneiden henkilöiden palaamista työmarkkinoille. Tutkimuksessa analysoitiin kymmentä tällaista poliittista toimea. Analyysin mukaan nuorten pitkäaikaistyöttömyyteen on sovellettu erilaisia lähestymistapoja siitä saatujen maakohtaisten kokemusten perusteella. Lähestymistavat vaihtelevat ennaltaehkäisevistä ja työmarkkinoille integroimista koskevista lähestymistavoista aina rakenteellisiin uudistuksiin, joiden tavoitteena on poistaa nuorten työmarkkinoille pääsyn esteet.
- Analyysissa korostettiin, että ohjelmat on aloitettava kattavalla yksilöllisten tarpeiden arvioinnilla ja niissä on luotava yksilöllisiä polkuja, koska nuorilla pitkäaikaistyöttömillä on usein erityistarpeita ja -piirteitä, jotka poikkeavat muiden työttömien tarpeista.

Päätelmät

- Ensimmäinen askel työmarkkinoille integroimisessa on tavoittaa nuoret pitkäaikaistyöttömät. Perinteiset yhteydenottotavat voivat olla kalliita ja melko tehottomia. Siksi vaihtoehtoisten kanavien ja erityisesti verkkotyökalujen, kuten asiaa käsittelevien verkkosivustojen ja sosiaalisen median, käyttö voi olla tehokas ja edullinen vaihtoehto.
- Tämän ryhmän työllistettävyyden parantamiseen olisi käytettävä laajaa lähestymistapaa. Motivaatio on luotava uudelleen ja hallittava odotuksia. Toimilla olisi pyrittävä rakentamaan luottamusta ja uskoa elimiin, jotka pyrkivät palkkaamaan nuoria, sillä aiemmat huonot kokemukset ovat saattaneet rikkoa tämän luottamuksen.
- Aloitteiden menestymisen kannalta tärkeitä tekijöitä ovat joustavat rakenteet, hajautettu toteuttaminen, sidosryhmien osallistuminen ja tiivis yhteistyö asiaankuuluvien toimijoiden ja erityisesti paikallisten työnantajien kanssa. Yleisen käsityksen mukaan poliittisiin toimiin, joiden tavoitteena on tukea nuoria työelämään pääsyssä tai paluussa, tarvitaan työnantajien panosta. Onkin ihanteellista, jos työnantajat osallistuvat sekä hankkeiden suunnitteluun että toteuttamiseen.
- Nuoret pitkäaikaistyöttömät ovat monella tapaa epäedullisessa asemassa. Siksi tarvitaan poliittisesti moniuloitteista reaktiota, ja toimintalinjojen suunnittelun ja toteuttamisen tulee sisältää uusia innovatiivisia lähestymistapoja. Nuorten palauttaminen raiteille edellyttääkin kokonaisvaltaista, yksilöllistä ja nuoriin keskittyntä lähestymistapaa, joka käsittää muun muassa seuraavat osa-alueet: neuvonta, mentorointi, ohjaaminen erikoistuneeseen tukeen, tarpeita vastaavat koulutus- ja työjaksot sekä joustava ja jatkuva tuki ohjelman kaikissa vaiheissa.

Lisätietoja

Long-term unemployed youth: Characteristics and policy responses (pitkäaikaistyöttömät nuoret: ominaispiirteet ja poliittiset toimet) -raportti on saatavissa osoitteesta www.eurofound.europa.eu/publications.

Lisätietoja antaa tutkimusjohtaja Massimiliano Mascherini: mam@eurofound.europa.eu.